पाठ्यांश शीर्षक : साधारण नेपाली -१
पाठ्यांश सङ्केत : नेपा . शि .४११
बि.एड. **पाठ्यघन्टी : ४८**

पाठ्यांश प्रकृति : सैद्धान्तिक
क्रेडिट आवर : ३ तह :
सेमेस्टर : पहिलो

१. **पाठ्यांशको परिचय** यस पाठ्यांशले नेपाली भाषामा विशिष्ट बोध, अभिव्यक्ति र रचना कौशलको विकास गर्ने लक्ष्य राखेको छ । यस पाठ्यांशमा नेपाली भाषाको परिचय, यसका मानक कथ्य र लेख्य रूपको स्वरूप र प्रकार्य क्षेत्र, शब्दभण्डार, वाक्यतत्त्वपरक रचना, नेपाली वाङ्मयका विविध क्षेत्रका गद्यांशको पठनबोध, बुँदाटिपोट र संक्षेपीकरणको अभ्यास, व्यावहारिक लेखन तथा सूचना तथ्यको रूपान्तरका साथै निर्धारित साहित्यिक कृतिहरूको पठन, आस्वादन र अभिव्यक्ति क्षमताको विकास गर्ने पाठ्यवस्तु राखिएका छन् ।

२. **साधारण उद्देश्यहरू यस पाठ्यांशका साधारण उद्देश्यहरू निम्नानुसार रहेका छन् :**

- नेपाली भाषाको स्वरूप, प्रयोगको स्थिति र प्रकार्य क्षेत्रका साथै सन्दर्भपूर्ण वाक्य निर्माणमा सक्षम तुल्याउने,
- निर्धारित गद्यांशबाट विशिष्ट बोध प्रश्नको उत्तर लेखन, बुँदाटिपोट र संक्षेपीकरणको अभ्यासमा दक्ष बनाउने,
- निर्धारित वाक्यकोटिमा आधारित भई स्वतन्त्र र निर्देशित रचना लेख्न सक्षम तुल्याउने,
- व्यावहारिक लेखनको सिप विकासमा दक्ष बनाउने,
- तालिका, चित्राकृति, रेखाचित्र र आरेखका सूचनालाई अनुच्छेदमा रूपान्तरण गर्न सक्ने बनाउने,
- निर्दिष्ट साहित्यिक विधा सरसरती पठन, आस्वादन र प्रतिक्रिया लेखनको अभ्यास गराउने ।

३. विशिष्ट उद्देश्य र पाठ्यवस्तु

विशिष्ट उद्देश्य	**पाठ्यवस्तु**
• नेपाली भाषाको कथ्य र लेख्य रूपको परिचय दिन, • नेपाली भाषाको प्रयोग क्षेत्र बताउन, • पहिलो र दोस्रो भाषाका रूपमा नेपाली भाषाको स्थिति पहिल्याउन, • नेपाली भाषाका विशिष्ट प्रकार्यहरू उल्लेख गर्न । • नेपालीका शब्दस्रोत र शब्दवर्गको पहिचान गरी तिनको प्रयोग गर्न,	**एकाइ एक : नेपाली भाषाको परिचय, प्रयोग र शब्दभण्डार** (८) १.१ कथ्य र लेख्य नेपाली भाषा १.२ नेपाली भाषाको प्रयोगक्षेत्र १.३ पहिलो भाषाका रूपमा नेपाली भाषाको प्रयोग १.४ दोस्रो भाषाका रूपमा नेपाली भाषाको प्रयोग १.५ नेपाली भाषाका विशिष्ट प्रकार्यहरू १.५.१ शिक्षा १.५.२ साहित्य

Tech_NoteSolution_Blog

• शब्दनिर्माणको प्रक्रिया बताउन,	१.५.३ कानुन १.५.४ सञ्चार १.५.५ प्रशासन १.५.६ ज्ञानविज्ञान १.६ नेपाली शब्दभण्डार १.६.१ शब्द स्रोत • तत्सम • तद्भव • आगन्तुक शब्दहरूको प्रयोग र प्रस्तुति १.६.२ शब्दवर्गको प्रयोग र प्रस्तुति • नाम • सर्वनाम • विशेषण • क्रिया • नामयोगी • क्रियायोगी • संयोजक • विस्मयादिबोधक • निपात १.६.३ शब्दनिर्माण प्रक्रियाको प्रयोग र प्रस्तुति • सर्गपद्धति – उपसर्ग – प्रत्यय (कृत्, तद्धित) • समास र द्वित्व पद्धति
• नेपाली वाङ्मयका विभिन्न विषयक्षेत्रसँग सम्बन्धित बोधात्मक प्रश्नको उत्तर दिन । • विभिन्न विषयक्षेत्रसँग सम्बन्धित बुँदाटिपोट र संक्षेपीकरणको प्रयोग र अभ्यास गर्न, • वाक्यकोटिअनुरूप वर्णनात्मक प्रकृतिका स्वतन्त्र अनुच्छेद रचना गर्न, • निर्देशित वाक्यकोटिलाई वाक्यान्तरण गर्न	**एकाइ दुई : पठनबोध, बुँदाटिपोट, सङ्क्षेपीकरण र वाक्यतत्त्वपरक रचना (१६)** २.१ पठनबोध नेपाली वाङ्मयका विविध क्षेत्र र विषयसँग सम्बन्धित सामान्य र विशिष्ट बोध प्रश्नहरूको उत्तर लेखन र प्रस्तुति (भाषा, साहित्य, शिक्षा, भूगोल, कृषि, अर्थवाणिज्य, सूचना तथा सञ्चार, मनोविज्ञान, समाज, संस्कृति, दर्शन, विज्ञान तथा प्रविधि र स्वास्थ्य, वातावरण, कानुन, खेलकुद)

Tech Notesolution_Blog

	२.२ बुँदा टिपोट र संक्षेपीकरण २.२.१ बुँदाटिपोटको प्रयोग र प्रस्तुति २.२.२ संक्षेपीकरणको प्रयोग र प्रस्तुति २.३ वाक्यतत्त्वपरक रचना २.३.१ लिङ्ग, वचन, पुरुष र आदरका आधारमा स्वतन्त्र रचना २.३.२ लिङ्ग, वचन, पुरुष र आदरका आधारमा वाक्यान्तरण
• व्यावहारिक लेखन गर्न ।	**एकाइ तिन : व्यावहारिक लेखन** (६) ३.१ निवेदन ३.२ भर्पाई ३.३ मन्जुरीनामा ३.४ तम्सुक ३.५ जाहेरी ३.६ कार्यालयीय टिप्पणी ३.७ भौचर (गोश्वारा भौचर र बैङ्क भौचर)
• सूचना र तथ्यलाई अनुच्छेदमा रूपान्तर गर्न,	**एकाइ चार : सूचना र तथ्यको रूपान्तरण** (६) ४.१ तालिका तथा चित्राकृति (वृत्ताकार तथा स्तम्भाकृति) मा प्रस्तुत सूचना र तथ्यलाई अनुच्छेदमा रूपान्तर ४.२ रेखाचित्र तथा आरेखमा प्रस्तुत तथ्य र सूचनालाई अनुच्छेदमा रूपान्तर
• निर्धारित साहित्यिक कृतिको सरसर्ती अध्ययन गरी प्रतिक्रियात्मक उत्तर लेख्न ।	**एकाइ पाँच : साहित्यिक कृतिको पठन, आस्वादन र प्रतिक्रियात्मक लेखन (१२)** ५.१ कथा ५.१.१ विश्वेश्वरप्रसाद कोइराला : एक रात ५.१.२ भागीरथी श्रेष्ठ : मातृत्वको चित्कार ५.१.३ राजेन्द्र विमल : चरा बोल्छ ५.२ कविता ५.२.१ लक्ष्मीप्रसाद देवकोटा : यात्री ५.२.२ माधवप्रसाद घिमिरेः एकै र मुठी धरतीको धूलो ५.२.३ अमर गिरी : चराका गीतहरू

Tech_NoteSolution_Blog

	५.३ निबन्ध : ५.३.१ शङ्कर लामिछाने : जीवन : एक प्राध्यापक ५.३.२ भैरव अर्याल : महापुरुषको सङ्गत ५.४ एकाङ्की ५.४.१ हृदयचन्द्रसिंह प्रधान : मरुभूमिका लेखक

४. प्रायोगिक क्रियाकलाप र शिक्षण प्रविधि प्रायोगिक क्रियाकलाप र शिक्षण प्रविधिलाई दुई समूहमा विभाजन गरिएको छ : पहिलोमा साधारण शिक्षण प्रविधि र दोस्रोमा विशिष्ट शिक्षण प्रविधि ।

४.१ साधारण शिक्षण प्रविधि प्रत्येक एकाइमा आवश्यकताअनुसार शिक्षकले सम्बन्धित विषयवस्तुको प्रस्तुति, व्याख्यान, छलफल, प्रश्नोत्तर गराई विद्यार्थीहरूलाई तत्सम्बन्धी अभ्यास गर्न लगाइने छ ।

४.२ विशिष्ट शिक्षण प्रविधि

एकाइ	**क्रियाकलाप**
एक नेपाली शब्दभण्डार	सामूहिक क्रियाकलापका रुपमा शब्द स्रोत, शब्दवर्ग र शब्दनिर्माण प्रक्रियाको योग र प्रस्तुति गर्न लगाउने
दुई बुँदा टिपोट र संक्षेपीकरण तथा वाक्यतत्त्वपरक रचना	• बुँदाटिपोट र संक्षेपीकरणको प्रयोग र प्रस्तुतिमा व्यक्तिगत र सामूहिक अभ्यास गराउने • लिङ्ग, वचन, पुरुष र आदरका आधारमा स्वतन्त्र र निर्देशित रचना लेख्ने अभ्यास गराउने र कक्षामा प्रस्तुत गर्न लगाउने
तिन व्यावहारिक लेखन	जोडी समूहमा निवेदन, भर्पाई, मन्जुरीनामा, जाहेरी, कार्यालयीय टिप्पणी र भौचर लेख्न लगाई कक्षामा प्रस्तुत गर्न लगाउने र शिक्षकले आवश्यकताअनुसार पृष्ठपोषण दिने,
चार सूचना र तथ्यको रूपान्तर	सामूहिक क्रियाकलापका रुपमा तालिका, चित्राकृति, रेखाचित्र तथा आरेखमा प्रस्तुत तथ्य र सूचनालाई अनुच्छेदमा रूपान्तर गर्न लगाई कक्षामा प्रस्तुत गराउने र शिक्षकले आवश्यक्ताअनुसार पृष्ठपोषण दिने,
पाँच साहित्यिक कृतिको पठन, आस्वादन र प्रतिकियात्मक लेखन	निर्धारित साहित्यिक कृतिको पठन, आस्वादन र प्रतिकियात्मक लेखनका लागि व्यक्तिगत वा सामूहिक अभ्यास गर्न लगाउने ।

५. मूल्याङ्कन प्रक्रिया मूल्याङ्कन दुई प्रकारले गरिनेछः

५.१ आन्तरिक मूल्याङ्कन : यसका निम्ति चालिस प्रतिसत अङ्क निर्धारण गरिएको छ ।

Tech_NoteSolution_Blog

५.२ बाह्यमूल्याङकनः यसका निम्ति साठी प्रतिशत अङ्क निर्धारण गरिएको छ। आन्तरिक मूल्याङ्कन कक्षा शिक्षणसँगै गरिनेछ र बाह्य मूल्याङ्कन डिन कार्यालयले निर्धारण गरेको सेमेस्टर प्रणालीअनुसार हुने छ। यसका लागि निम्नानुसारको प्रश्नयोजना रहेको छ :

आन्तरिक मूल्याङ्कन (४० प्रतिशत)

क.सं.	क्रियाकलाप	अङ्क
१	उपस्थिति	५
२	सिकाइ क्रियाकलापमा सहभागिता	५
३	पहिलो आन्तरिक परीक्षा	१०
४	दोस्रो आन्तरिक परीक्षा	१०
५	तेस्रो आन्तरिक परीक्षा	१०
जम्मा		४०

बाह्य परीक्षा (६० प्रतिशत)

क.सं.	प्रश्नको किसिम		अङ्क
१	वस्तुगत प्रश्न	(१०×१ . १०)	१०
२	संक्षिप्त उत्तरात्मक प्रश्न	(६× ५ . ३०)	३०
३	विवेचनात्मक प्रश्न	(२×१० . २०)	२०
जम्मा			६०

पाठ यपुस्तक

गौतम, देवीप्रसाद, भण्डारी, पारसमणि र ओझा, रामनाथ (२०७०), स्नातक नेपाली, काठमाडौं : f वद्यार्थी पुस्तक भण्डार (सम्बद्ध अंश मात्र)।

सन्दर्भ सामग्री

अर्याल, भैरव (२०७१), जयभुँडी, काठमाडौं : रत्न पुस्तक भण्डार। कोइराला, विश्वेश्वरप्रसाद (२०६०), दोषी चस्मा, ललितपुर : साझा प्रकाशन।

गौतम, देवीप्रसाद र घिमिरे, कृष्णप्रसाद (सम्पा.) (२०६३), नेपाली कथा भाग ३, ललितपुर : साझा प्रकाशन।

गिरी, अमर (२०६३), चराका गीतहरू, ललितपुर : साझा प्रकाशन। घिमिरे, माधवप्रसाद (२०६०), किन्नरकिन्नरी, ललितपुर : साझा प्रकाशन। देवकोटा, लक्ष्मीप्रसाद (२०६२), लक्ष्मी कविता सङ्ग्रह, ललितपुर : साझा प्रकाशन। प्रधान, हृदयचन्द्रसिंह (२०६१), 'मरुभूमिका लेखक', साझा एकाङ्की, ललितपुर : साझा प्रकाशन। लामिछाने, शङ्कर (२०५८), गोधूली संसार, ललितपुर : साझा प्रकाशन। विमल, राजेन्द्र (२०६१), आँखाका समयहरू, काठमाडौं : साङ्ग्रिला प्रकाशन।

Tech_Notesolution_Blog